

Oponentský posudek disertační práce

Autorka práce: Mgr. Monika Donevová

Doktorský studijní program Speciální pedagogika, PdF UK

Disertační práce: *Význam podpory komunikačních schopností grafomotorikou u osob s afázií v kontextu komprehenzivní rehabilitace a zlepšení kvality života osob s CMP*

Školitelka: doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D.

Oponentka: doc. PaedDr. Jiřina Klenková, Ph.D.

Posuzovaná disertační práce se zabývá problematikou podpory grafomotorických a komunikačních dovedností u osob stížených mozkovou příhodou a následnou afázií. Autorka práce se ve své vědeckovýzkumné činnosti dlouhodobě zaměřuje na danou problematiku, proto je možné považovat zvolené téma disertační práce za přínosné pro naši speciálně pedagogickou teorii a praxi.

Oponovaný spis je koncipován do čtyř vzájemně obsahově propojených kapitol, cíl práce a její struktura jsou prezentovány již v úvodu. Mgr. Donevová si vytýčila svým výzkumným šetřením přispět k poznání vývoje vlivu speciálně pedagogické intervence na posílení grafomotoriky a podporu komunikačních schopností. Cílovou skupinou výzkumných šetření byly osoby s afázií po prodělané cévní mozkové příhodě. Na základě šetření získaných dat může být rozšířena informační platforma s akcentem na charakteristiku cílové skupiny a rovněž mohou být získány a poznány možnosti speciálně pedagogické intervence u osob po cévní mozkové příhodě.

Disertační práce je teoreticko-výzkumného charakteru, je členěna obvyklým způsobem na část teoretickou a zpracování vlastního výzkumu, tvoří ji čtyři základní kapitoly. Práce má 188 stran textu, text je doplněn seznamem použitých zkratk, širokým seznamem použité odborné literatury naší i cizojazyčných zdrojů (161 zdrojů), seznamem obrázků a tabulek; následně je umístěn přílohový materiál, který koresponduje s řešenou problematikou výzkumu.

Při zpracování teoretické části disertační práce si autorka zvolila monografickou proceduru. Na základě studia a analýzy odborné literatury vytvořila rozsáhlou kapitolu s teoretickými východisky; kapitolu vnitřně strukturovala dle jednotlivých oblastí, kterými se zabývá v empirické části disertace. Jednotlivé subkapitoly jsou logicky seřazeny a autorka

prokazuje svůj široký přehled o tématu v různých zdrojích naší i zahraniční provenience. Jsou analyzovány základní termíny vztahující se k problematice osob s cévní mozkovou příhodou, důsledky, které s sebou toto onemocnění přináší. Analyzuje součásti komprehenzivní rehabilitace, k níž speciálně pedagogická intervence náleží. Pozornost je věnována kvalitě života těchto osob, jejich motorice i komunikaci a narušené komunikační schopnosti. Zajímavé je zařazení roboticky asistované rehabilitace

Empirická část disertační práce navazuje na část teoretickou, která tvoří teoretický rámec pro výzkumná šetření, na jejichž základě získala autorka data pro hlubší pochopení možných přístupů k diagnostice a následné terapii motorických a komunikačních dovedností sledovaných osob. Výzkumnou část, umístěnou do druhé až čtvrté kapitoly, je možné považovat za stěžejní část disertační práce.

Mgr. Monika Donevová zvolila smíšený design výzkumu s odpovídající širokou škálou výzkumných metod, technik a přístupů. Na základě získaných dat a informací si stanovila navrhnout program speciálně pedagogické intervence a zhodnotit její vliv v roboticky asistované rehabilitaci a distanční rehabilitaci, které byly vedeny speciálním pedagogem

Výzkumný soubor autorka sestavila na základě účelového výběru, k čemuž nastavila kritéria pro zařazení do výzkumu. U sledovaných osob se jednalo o diagnózu cévní mozková příhoda, postižení dominantní horní končetiny, minimálně 3 měsíce od vzniku onemocnění, věk 40–75 let, schopnost pochopit instrukce, provést dominantní končetinou úchop s palcem přes psací náčiní, možná spasticita horní končetiny, afázie, schopnost samostatného sedu minimálně po dobu 45 minut. Výzkumný vzorek tvořilo 34 osob, z toho 14 mužů a 20 žen. Respondenti byli rozděleni do třech skupin, roli sehrávalo, kolik měsíců byli po vzniku cévní mozkové příhody, zda byli v následné ústavní péči či v léčbě ambulantní. Rovněž se zohledňovalo místo výzkumu (neurorehabilitační klinika, robotické laboratoři, či rehabilitace distanční).

I přes mnohdy nepříznivé podmínky při závěrečných etapách výzkumu vzhledem k pandemické situaci (COVID 19) se autorce podařilo výzkum zdárně ukončit, zodpovědět všechny výzkumné otázky a dosáhnout stanovených cílů.

Mgr. Donevové se podařilo prokázat, že sestavený a realizovaný program speciálně pedagogické intervence s uvolňovacími grafomotorickými cvičeními, logopedickou intervencí a roboticky asistovanou rehabilitací je účinný. Výzkum prokázal statisticky významné výsledky v oblasti rozvoje grafomotoriky i komunikačních schopností.

Cíle výzkumu a celé práce autorka naplnila, práce splňuje dané požadavky jak po obsahové, tak i formální stránce. Získané informace a poznatky jsou přínosné pro obor speciální pedagogika a další obory. Autorčina zjištění umožňují nově nahlížet na spolupráci somatopedů, logopedů a fyzioterapeutů. Mgr. Donevová výzkumem prokázala, jak významné je zapojení speciálního pedagoga a roboticky asistované rehabilitace v rámci pedagogické rehabilitace, speciálně pedagogické intervence. Prokázala důležitou roli speciální pedagogiky v oblasti intervence lidí po cévní mozkové příhodě

K diskusi při obhajobě práce navrhuji následující okruhy:

- Jak je možné zařadit u co nejširšího počtu osob po cévní mozkové příhodě na různých pracovištích navržený program speciálně pedagogické intervence?
- Jak by se mohly promítnout výsledky disertační práce do přípravy budoucích speciálních pedagogů?

Závěr

Posuzovaná práce Mgr. Moniky Donevové odpovídá nejen formálním požadavkům na disertační práci, ale i po stránce obsahové je možné práci hodnotit pozitivně. Disertační práce *Význam podpory komunikačních schopností grafomotorikou u osob s afázií v kontextu komprehenzivní rehabilitace a zlepšení kvality života osob s CMP* přináší nové poznatky pro obor speciální pedagogika a je ojedinělá ve sledované oblasti. Proto disertační práci doporučuji k obhajobě a po úspěšné obhajobě navrhuji udělení akademického titulu Ph.D.

V Praze 15. srpna 2021

Jiřina Klenková